

Central European
Digital Media
Observatory

Dilema: Veda vs. náboženstvo

Coffee Beans

**Hugo Gloss, vedecký pracovník CEDMO-SVA a
COO DEKK Inštitútu**

Pandémia ochorenia Covid-19 bola príležitosťou, ktorá poukázala na mieru dôvery zo strany širokej verejnosti k vedeckej obci. Veľká časť verejnosti rešpektovala protipandemické opatrenia a tiež absolvovali očkovanie proti ochoreniu - na Slovensku je miera zaočkovanosti 2 základnými dávkami 51,1 % (1) a v Českej republike 64,4 % (2). Prípade pandémie a s ním spojená potreba dôvery vo vedu, a teda aj efektívnosť a bezpečnosť vakcín, však nemá teoretický, ale veľmi praktický dosah, pretože je spojený s ohrozením alebo ochranou vlastného zdravia.

Aké postoje však zastávajú obyvatelia Českej republiky a Slovenska, keď sa v ich ponímaní dostávajú do konfliktu nie praktické záležitosti, ako napríklad očkovanie novými vakcínami v čase pandémie, ale výsostne hodnotové témy, pri ktorých sa veda dostáva do sporu s ich vierou? V prípade náboženského presvedčenia sa nemusí jednať len o tradičné náboženstvá ako je napríklad v regióne V4 kresťanstvo, ale rovnako aj rôzne nové náboženské hnutia alebo trendy. Dilemu viera vs. veda skúmala aj jedna z otázok prieskumu World Values Survey, ktorý bol v Českej republike a na Slovensku realizovaný v roku 2022.

(1) Stratégia očkovania proti COVID-19 na jeseň 2023, Dostupné na <https://www.uvzsr.sk/web/uvz/strategia-ockovania-proti-covid-19-na-jesen-2023>

(2) COVID souhrnné statistiky, Dostupné na <https://ockovani.opendatalab.cz/statistiky>

Povedzte nám, prosím, či s nasledujúcimi tvrdeniami rozhodne súhlasíte, súhlasíte, nesúhlasíte alebo rozhodne nesúhlasíte: Vždy, keď sa veda a náboženstvo dostanú do konfliktu, má pravdu náboženstvo.		
	CZ	SK
Rozhodne súhlasím	2.3%	8.8%
Súhlasím	15.5%	22.4%
Nesúhlasím	41.3%	32.7%
Rozhodne nesúhlasím	34.5%	24.5%
Neviem / Neodpovedal(a)	6.4%	11.6%

Tabulka 1: Přejhled postojů v otázce věda vs. náboženství v České republice a na Slovensku v roce 2022. (Zdroj: World Values Survey, 7. vlna)

Z výskumu vyplýva, že v prípade dilemy medzi vedou a vierou v Českej republike 17,8 % opýtaných uprednostní

svoje náboženské presvedčenie a na Slovensku táto hodnota dosahuje úroveň 31,2 %. Hoci Česká republika je všeobecne vnímaná ako jedna z najviac ateistických krajín v Európe (3) výsledok 17,8 % je stále niekoľkonásobne vyšší ako výsledok prieskumu World Values Survey 7. vlna v Holandsku (5,3 %).

---

(3) Lipka M., 10 facts about atheists, 2019, Dostupné na <https://www.pewresearch.org/short-reads/2019/12/06/10-facts-about-atheists/>

Vysvetliť tieto trendy bude vyžadovať ďalší výskum, podľa hypotézy v rámci CEDMO-SVA tímu uvedené výsledky nemusia automaticky znamenať, že respondenti nerešpektujú výsledky vedeckého výskumu, skôr môžu poukazovať na skutočnosť, že zatiaľ čo náboženské pravdy sú vo svojej podstate hodnotové a nemenné, zatiaľ čo výsledky vedeckého bádania sú z definície podrobované kritike, opravované a vylepšované. Zároveň je ľudskej psychike vlastné, že je pre ňu ľahšie prijať zmenu nejakého faktu, ako hodnotovú zmenu, ktorá by vyžadovala nutnosť zmeny vo vlastnej identite. (4)(5)

---

(4) Pulverer B. When things go wrong: correcting the scientific record. EMBO J. 2015 Oct 14;34(20):2483-5. doi: 10.15252/emboj.201570080. PMID: 26467018; PMCID: PMC4609179.

(5) Jamieson K. H., McNutt M., Kriermer V., Sever R., Signaling the trustworthiness of science. In: PNAS, Vol. 116, No. 39, 2019, Dostupné na: <https://doi.org/10.1073/pnas.1913039116>

Datsety:

World Value Survey Wave 7. Inglehart, R., C. Haerper, A. Moreno, C. Welzel, K. Kizilova, J. Diez-Medrano, M. Lagos, P. Norris, E. Ponarin & Puranen, B. et al. (Eds.) (2018). World Values Survey: Round Seven - Country-Pooled Datafile. JD Systems Institute & WWSA Secretariat.

